

بانک سامان
Saman Bank

INTERNAL CONTROL

گزارش نتایج ارزیابی رعایت مفاد دستورالعمل حداقل الزامات ناظر بر
استقرار نظام کنترل‌های داخلی در موسسات اعتباری ابلاغی از سوی
بانک مرکزی - سال ۱۴۰۳

۱. هدف:

حصول اطمینان از کفایت و اثربخشی اجزای کنترل‌های داخلی می باشد که در اجرای تکالیف مقرر در برنامه مصوب مدیریت حسابرسی داخلی و مطابق با "دستورالعمل حداقل الزامات ناظر بر استقرار نظام کنترل های داخلی بانک مرکزی" و بر اساس "چارچوب یکپارچه کنترل های داخلی کوزو منتشره در سال ۲۰۱۳" مورد ارزیابی قرار گرفته است.

۲. دامنه و دوره رسیدگی:

رسیدگی ها در سطح اجزای کنترل های داخلی (محیط کنترلی، ارزیابی ریسک، فعالیت های کنترلی، اطلاعات و ارتباطات و فعالیت های نظارتی) بانک صورت گرفته و از پرسشنامه ارزیابی کنترل های داخلی که بر مبنای دستورالعمل بانک مرکزی و چارچوب یکپارچه COSO^۲ تدوین گردیده، استفاده شده است. دوره رسیدگی مربوط به سال مالی منتهی به تاریخ ۱۴۰۳/۱۲/۳۰ می باشد.

۳. اهم مبانی و مستندات:

- چک لیست تهیه شده بر مبنای دستورالعمل حداقل الزامات ناظر بر استقرار نظام کنترل های داخلی ابلاغی بانک مرکزی
- مصوبات هیئت مدیره محترم، هیئت عامل محترم و صورتجلسات کمیته های عالی و اجرایی
- دستورالعمل ها و آیین نامه های معتبر موجود در شبکه (پرتال) داخلی و ابلاغ شده توسط بانک
- تصمیمات اتخاذ شده در کارگروه بررسی دستورالعمل حداقل الزامات ناظر بر استقرار نظام کنترل های داخلی بانک مرکزی
- پرس و جو از واحدهای مربوطه و بررسی مدارک ارائه شده از طرف مدیریت های سرمایه انسانی، روابط عمومی و صدای مشتریان، بهبود و کیفیت، فناوری اطلاعات، تطبیق و مبارزه با پولشویی، واحد ریسک و سایر واحدها

۴. پیشینه:

۱,۴. گزارش ارزیابی کلی کنترل های داخلی بانک مربوط به سال ۱۴۰۲ در چهارمین جلسه کمیته محترم عالی حسابرسی به تاریخ ۱۴۰۳/۰۳/۰۸ مطرح و طی مصوبه شماره ۱۰ جلسه ۲۴ام مورخ ۱۴۰۳/۰۴/۱۲ به حضور اعضای محترم هیئت مدیره، ارائه شده است. گزارش مذکور جهت بارگذاری در تارنمای بانک در اختیار مدیریت محترم مالی و برنامه ریزی قرار گرفت.

۲,۴. مندرجات دستورالعمل حداقل الزامات ناظر بر استقرار نظام کنترل های داخلی ابلاغی بانک مرکزی، بر اساس مسئولیت هر یک از واحدها، تفکیک شده و پیرو مذاکرات جلسه ۰۳ کمیته عالی حسابرسی به تاریخ ۱۴۰۳/۰۲/۳۱، در جلسه ۰۴ کمیته نیز به تفصیل طرح و بررسی گردید.

^۱ به شماره ۰۲/۳۱۸۹۴۹ به تاریخ ۱۴۰۲/۱۲/۲۷

^۲ Committee Of Sponsoring Organizations Of the Treadway Commission

◀ در راستای رعایت مفاد ماده ۶۰ دستورالعمل "حداقل الزامات ناظر بر استقرار نظام کنترل های داخلی" هیئت مدیره محترم موظف است ضوابط داخلی پیشنهادی مدیر ارشد حسابرسی داخلی ناظر بر اجرای کارا و اثربخش این دستورالعمل را ظرف مدت شش ماه از تاریخ ابلاغ، تصویب و نسخه ای از آن را به بانک مرکزی ارسال نماید. چک لیست شامل ضوابط داخلی پیشنهادی مدیر ارشد حسابرسی داخلی تهیه و طی مصوبه شماره ۰۴ پانزدهمین جلسه کمیته عالی حسابرسی به تاریخ ۱۴۰۳/۱۱/۱۵، تصویب گردید.

۵. یافته ها :

۵-۱- محیط کنترلی:

- مطابق چارچوب یکپارچه کنترل های داخلی، اهم اصول قابل اجرا در حوزه محیط کنترلی، به شرح موارد زیر است:
- تدوین آیین رفتار حرفه ای، ابلاغ راهنمای اجرایی، ارزیابی عملکرد فردی و گروهی در پایبندی به آن.
 - طراحی ساختار سازمانی و خطوط گزارشگری مناسب به منظور حصول اطمینان از ارزیابی صحیح ریسکها، ایجاد فعالیتهای کنترلی مناسب، برقراری جریان مؤثر اطلاعات و ارتباطات و استقرار دقیق فعالیتهای نظارتی در سطوح مختلف بانک.
 - نظارت عالی بر اجرای سیاستها و دستیابی به اهداف راهبردی بانک، رعایت الزامات قانونی و مقرراتی و نحوه استقرار و پیاده سازی اجزای نظام کنترل داخلی.
 - تعیین راهبردهای جذب، توسعه و نگهداری کارکنان با صلاحیت.
 - تعیین ساز و کارهای پاسخگویی در قبال مسئولیتهای کنترل داخلی برای تمامی سطوح از جمله شاخصهای عملکرد، مشوقها و پاداشها و اقدامات انضباطی مرتبط.

۵-۱-۱- روزرسانی مستند منشور رفتار حرفه ای، تدوین راهنمای اجرایی برای پیاده سازی و رویه ارزیابی پایبندی و تعهد کارکنان نسبت به مستند مذکور، در دست اقدام است. (ماده ۳)

۵-۱-۲- فهرست گزارشات دریافتی و ارسالی درون سازمانی، مسئول و مواعد زمانی تهیه آن، در سند گردش کار مرتبط با فرآیندها تعیین و تصویب گردیده و در جریان روزرسانی می باشد. (ماده ۳)

۵-۱-۳- کارسنجی دوره ای مدیریت ها، ادارات و شعب توسط مدیریت محترم سرمایه انسانی صورت پذیرفته و نیروی انسانی متناسب با نتایج آن، تامین می گردد.

۵-۱-۴- بانک به منظور جاری سازی نظام مدیریت فرآیندها، در اولین مرحله اقدام به شناسائی و مستندسازی فرآیندها و ابلاغ آن در سند جامع مصوب سال ۱۳۹۱ نموده؛ در سال ۱۴۰۲ بخشی از مفاد مندرج در شناسنامه فرآیندهای بانک توسط مدیریت بهبود و کیفیت، روزرسانی گردیده است. (ماده ۱۰)

^۳ دستورالعمل حداقل الزامات ناظر بر استقرار نظام کنترل های داخلی موسسات اعتباری در تاریخ ۱۴۰۲/۱۲/۲۷ ابلاغ گردیده و مهلت مقرر در ماده ۶۰ به استناد جلسات حضوری برگزار شده کمیسیون حسابرسی داخلی قانون بانکها با بانک مرکزی مراتب تا پایان سال ۱۴۰۳، تمدید شده است.

۵-۱-۵- مطابق با مستند شرح فعالیت های سازمانی مدیریت محترم سرمایه انسانی،^۴ شناسایی پست های کلیدی به منظور طراحی برنامه های جانشین پروری و مدیریت استعدادهای در فرآیند مدیریت مسیر شغلی تعریف شده است. تا تاریخ ارائه گزارش برنامه جانشین پروری و مدیریت استعداد، در شعب پیاده سازی و در سطح ستاد در حال برنامه ریزی، اجرا و پیاده سازی می باشد. (ماده ۱۴)

۵-۱-۶- شاخص های ارزیابی عملکرد، بازه زمانی ثبت نتایج و نحوه اندازه گیری آنها، طی دستورالعمل مدیریت عملکرد واحدهای سازمانی و کارکنان بر مبنای اهداف سازمانی^۵ تصویب و ابلاغ شده است. ابزار ثبت و ارزیابی عملکرد بانک، سامانه تبلو می باشد. (ماده ۱۵)

۵-۲- ارزیابی ریسک:

- مطابق چارچوب یکپارچه کنترل های داخلی، اهم اصول قابل اجرا در حوزه ارزیابی ریسک، به شرح موارد زیر است:
- تصویب سیستم ها و فرآیندها به منظور شناسایی انگیزه های موجد ثقل و نظارت بر اجرای فرآیندهای مذکور.
 - بازبینی مستمر فرآیند ارزیابی عملکرد کارکنان و برنامه های جبران خدمات به منظور جلوگیری از بروز ثقل.
 - شناسایی و ارزیابی تأثیرات ریسک های مهم از قبیل ریسک اعتباری، ریسک نقدینگی، ریسک بازار و ریسک عملیاتی بر دستیابی به اهداف مؤسسه اعتباری و تصمیم گیری در خصوص نحوه پاسخ به ریسک ها (اجتناب، پذیرش، کاهش و تسهیم آنها).
 - ایجاد ساز و کارهای کنترلی لازم به منظور حصول اطمینان از صحت و درستی داده ها و محاسبات مربوط به صورت های مالی.

۵-۲-۱- مستند پیشنهادی اشتباهات ریسک برای حوزه ریسک های مالی در ششمین جلسه کمیته عالی مدیریت ریسک به تاریخ ۱۴۰۳/۰۶/۲۷، طرح و بررسی گردید؛ به استناد مصوبه شماره ۰۵ جلسه یازدهم کمیته مذکور مقرر گردید مستند اصلاح شده مطابق با نظرات اعضای محترم کمیته عالی مدیریت ریسک، در اولین جلسه سال ۱۴۰۴ طرح و جهت تصویب هیئت مدیره محترم، ارائه گردد. (ماده ۱۶)

۵-۳- فعالیت های کنترلی:

فعالیت های کنترلی بانک باید جهت دستیابی به اهداف عملیاتی، گزارشگری مالی و رعایتی، متناسب با اندازه و نوع عملیات بانک، طراحی و پیاده سازی گردد. اهم اصول قابل اجرا در حوزه فعالیت های کنترلی، به شرح موارد زیر است:

- تعیین و بروزرسانی ارزیابی های لازم مبتنی بر گزارش های عملکرد، کنترل مناسب فعالیت های واحدها یا بخش های مختلف؛ کنترل های فیزیکی شامل تعیین میزان دسترسی به دارایی ها؛ میزان انطباق با حدود تعیین شده برای منابع در معرض ریسک و پیگیری موارد عدم تطبیق؛ فرآیندهای تصویب و سطوح اختیارات؛ فرآیند رسیدگی ها و رفع مغایرت ها.
- تعیین، بازبینی و بروزرسانی خط مشی ها و رویه های انجام فعالیت های کنترلی.

^۴ مستند شماره TD-۴۲۰-۰۱-۳۱۰ مورخ ۱۴۰۳/۰۷/۰۱

^۵ مستند شماره IN-۲۶۸۸-۱۶-۳۱۰ مورخ ۱۴۰۳/۰۲/۲۴

- تعیین و بازبینی رویه‌های مواجهه با بروز استثنائات در خط مشی‌ها.
- تفکیک مناسب وظایف و مسئولیت‌ها و شناسایی وظایفی که با یکدیگر در تعارض می‌باشند.
- پیاده سازی فعالیت‌های کنترلی مرتبط با کنترل‌های عمومی فناوری در چارچوب ضوابط ابلاغی بانک مرکزی در خصوص الزامات ناظر بر ریسک فناوری اطلاعات (زیر ساخت‌های فناوری؛ مدیریت امنیت اطلاعات؛ توسعه و نگهداری برنامه های کاربردی؛ ارتباط بین سایر سیستم‌ها و برنامه های کاربردی).
- تعیین فرآیندهای کنترلی مشخص برای ارتقاء و بروزرسانی سیستم‌های فناوری.
- انجام فعالیت‌های کنترلی را با استفاده از روش‌هایی نظیر شرح نوشته، نمودار گردش کار و چک لیست‌های کنترلی برای هریک از عملیات و خدمات بانکی و فعالیت‌های روزانه کارکنان.

۵-۳-۱- شناسنامه پستی مشتمل بر وظایف و مسئولیت‌های اصلی، حداقل شرایط لازم جهت احراز پست (از جمله تجربه، تحصیلات، مهارت‌های حرفه‌ای و عمومی) بوده که در سنوات گذشته برای اغلب واحدها تهیه و توسط واحدهای مذکور، تایید شده است. متناسب با تغییرات ساختار سازمانی و شرح فعالیت‌ها، شناسنامه پست‌ها تدوین و بروزرسانی می‌شود. (ماده ۲۹)

۵-۳-۲- به استناد مفاد مندرج در ماده ۲۳ دستورالعمل حداقل الزامات ناظر بر استقرار نظام کنترل‌های داخلی، هیئت عامل محترم موظف است به منظور ارزیابی آثار تغییرات برون سازمانی فرآیندهای شناسایی ریسک‌های ناشی از تغییر شرایط اقتصادی، شرایط محیطی، رویکردهای مدیریتی، فعالیت‌های جدید و فناوری‌های نوین بانکی را ایجاد نماید. برنامه استراتژیک بانک باتوجه به موارد مذکور، تدوین شده است.

۵-۳-۳- به استناد مفاد ماده ۲۶ دستورالعمل حداقل الزامات ناظر بر استقرار نظام کنترل‌های داخلی، هیئت‌عامل محترم موظف است فعالیت‌های کنترلی مرتبط با کنترل‌های عمومی فناوری را در چارچوب ضوابط ابلاغی بانک مرکزی در خصوص الزامات ناظر بر ریسک فناوری اطلاعات به منظور حصول اطمینان از کامل بودن، صحت و آماده بودن فناوری، پیاده سازی و مستندسازی نماید؛ اقدامات لازم جهت پیاده سازی کامل چارچوب مذکور در حال انجام می‌باشد.

۵-۳-۴- به منظور شفافیت بیشتر در انجام معاملات، رفتار یکسان و عدم تبعیض در قبال معامله‌گران و رعایت اصول حسن نیت و امانت داری در معاملات، تمامی معاملات بانک در چارچوب آیین نامه معاملات صورت می‌پذیرد، جداول طبقه بندی معاملات آیین نامه مذکور بر حسب ضرورت و به صورت دوره ای بروزرسانی می‌گردد. (ماده ۲۹)

۵-۳-۵- شرح فعالیت‌ها در راستای پیاده‌سازی فرآیندهای مرتبط با هریک از مدیریت‌ها و در سطح ادارات تدوین و ابلاغ گردیده و متناسب با تغییر ساختار سازمانی و وظایف مدیریت‌ها اسناد مذکور، بروزرسانی می‌گردد. (ماده ۲۹)

۵-۴-اطلاعات و ارتباطات:

مطابق چارچوب یکپارچه کنترل های داخلی، اصول مربوط به اطلاعات و ارتباطات به شرح زیر است:

- تعیین خط مشی لازم جهت حمایت و حفاظت از افشاگران درون سازمان با در نظر گرفتن حفظ محرمانگی و اطمینان از عدم شناسایی آنها و سازوکارهای مطمئن برای ایجاد مسیرهای ارتباطی ویژه نظیر ایجاد خط ارتباط اضطراری مستقیم با مدیریت.
- اطلاع رسانی به موقع اطلاعات مربوط به اشخاص برون سازمانی نظیر سهامداران، بانک مرکزی و سایر مقامات نظارتی ذیصلاح، مشتریان، تحلیل گران مالی و سایر ذی نفعان.
- تدوین و تصویب برنامه مدیریت داده به منظور پشتیبانی از نظام کنترل داخلی و گزارشگری مالی شامل تأیید منابع داده ها، ایجاد الزامات کیفیت داده ها قبل از ورود آنها به سیستم اطلاعات، ارزیابی صحت داده های اصلی و پیاده سازی روش های امن انتقال و ذخیره سازی اطلاعات.
- ایجاد سیستم های اطلاعاتی یکپارچه به منظور دریافت داده های مورد نیاز از منابع درونی و بیرونی.
- طراحی و تدوین فرآیند تبادل و انتشار اطلاعات ضروری مرتبط با اهداف گزارشگری مالی، رعایت قوانین و مقررات، اثربخشی عملیاتی، الزامات کنترل مالی، خط مشی ها و فرآیندهای کنترل داخلی

۵-۴-۱- به استناد مفاد مندرج در ماده ۳۳ دستورالعمل حداقل الزامات ناظر بر استقرار نظام کنترل های داخلی هیئت عامل محترم موظف است به منظور پشتیبانی از نظام کنترل داخلی و گزارشگری مالی، برنامه مدیریت داده را تدوین و به تصویب هیئت مدیره برساند. مطابق با مصوبه جلسه شماره ۱۴۶ کمیته عالی امنیت و فناوری اطلاعات به تاریخ ۱۴۰۳/۰۴/۱۶ پیاده سازی پروژه "حاکمیت داده" در دستور کار قرار گرفته است.

۵-۴-۲- در خصوص تعیین سطوح دسترسی به اطلاعات و اسناد متناسب با میزان حساسیت و اثرات افشا آنها، "دستورالعمل ضوابط حفظ محرمانگی اطلاعات و اسناد مشتریان در بانک" و درجه بندی محرمانگی مکاتبات اداری، تدوین و ابلاغ شده است. (ماده ۳۴)

۵-۴-۳- دستورالعمل های مرتبط با افشای اطلاعات توسط مدیریت محترم بهبود و کیفیت تدوین و ابلاغ گردیده است. (ماده ۳۵)

۵-۵- نظارت:

اهم کنترل های داخلی تعیین شده در حوزه نظارت به شرح زیر است:

- تعیین برنامه های ارزیابی مستمر و موردی در خصوص فعالیت های نظارتی متناسب با شرایط بانک.
- افزایش دفعات ارزیابی های موردی و فعالیتهای نظارتی در صورت شناسایی ناکارآمدی های موجود در نظام کنترل داخلی و نقض حدود مقرر مربوط به شاخص های کلیدی عملکرد.
- پیاده سازی فعالیت های نظارتی از جمله شناسایی تغییرات ضروری در طراحی و اجرای نظام کنترل داخلی، ارزیابی تغییرات در اشخاص، فرآیندها، فناوری و اقدامات یا فعالیت های کنترلی در سطح کلیه فرآیندها و فعالیت های مؤسسه بانک.
- تهیه برنامه کاربردی پایش خودکار نظام کنترل داخلی با بهره گیری از فناوری اطلاعات.
- ارزیابی های موردی کنترل های داخلی.

مدیریت حسابرسی داخلی متصدی بخش عمده وظایف مربوط به جز پنجم چارچوب کلی کنترل های داخلی (نظارت) بوده که صورتخلاصه اقدامات انجام شده از سوی مدیریت مذکور به شرح جدول زیر می باشد:

شرح	تعداد گزارشات
ارزیابی اثربخشی حسابرسی داخلی و فرآیندهای راهبری در سطح بانک و شرکت های فرعی و وابسته	۴
ارزیابی اثربخشی کنترل های داخلی در سطح فرآیندهای بانک و شرکت های فرعی و وابسته	۲
ارزیابی رعایت قوانین و مقررات و الزامات حاکمیت شرکتی	۵
بررسی سلامت گزارشگری مالی در بانک و شرکت های فرعی و وابسته	۳
ممیزی فرآیندهای حوزه فناوری اطلاعات در سطح بانک و شرکت های فرعی و وابسته	۵
سایر گزارشات	۵
مجموع گزارشات ارائه شده در چارچوب برنامه مصوب در سال ۱۴۰۳	۲۴
گزارشات ارجاعی	۱۸
مجموع گزارشات ارائه شده به کمیته عالی حسابرسی در سال ۱۴۰۳	۴۲

۵-۵-۱- کنترل های داخلی توسط مدیریت حسابرسی داخلی براساس رویکردی فرآیند محور ارزیابی می شود، اسناد گردش کار طی سنوات گذشته، جهت سهولت و افزایش اثربخشی ارزیابی کنترل های داخلی، مطابق با رویه ها و عملیات تدوین شده است. (ماده ۳۱)

۵-۵-۲- به استناد مفاد مندرج در ماده ۴۳ دستورالعمل حداقل الزامات ناظر بر استقرار نظام کنترل های داخلی هیئت عامل محترم موظف است نسبت به استفاده از نرم افزار، ایجاد سامانه ها و داشبورد جهت ارزیابی مستمر فرآیندها، ناکارآمدی شناسایی شده، اصلاحات مربوط و امتیازدهی عملکرد اجزای نظام کنترل داخلی، اقدام نماید. ساز و کار لازم به منظور اعمال کنترل های داخلی در تمام سطوح بانک با تعیین خطوط دفاعی، ایجاد گردیده و نظارت مستمر صورت می پذیرد. اقدامات لازم از سوی مدیریت حسابرسی داخلی جهت استفاده از ابزارهای نوین (هوش مصنوعی) به منظور افزایش کارایی، در دستور کار قرار دارد.